

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายเฉลิมพล เอกอรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๔

เรื่องพิจารณาที่ ๓๑/๒๕๕๓

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของนายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๕ (๕) หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๕ (๕) สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การที่รัฐธรรมนูญกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามไว้เช่นนี้ก็เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการครอบงำตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือตำแหน่งทางการเมือง โดยบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน เช่น บุพการี คู่สมรส บุตร เป็นต้น เพื่อมุ่งหวังให้การดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลาง โปร่งใสและปลอดจากการแทรกแซง ทำให้มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง หากสมาชิกวุฒิสภาขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๕ ผลก็คือ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๑๙ (๔)

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง รับฟังได้ว่า นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง เป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของ นายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ นายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ปัญหาจึงมีว่า ผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ถือว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๕) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมหมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่ อำนวยการบริหารประเทศ หรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการเมืองทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำแหน่งใด ๆ ที่ต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนจะเป็น

ตำแหน่งทางการเมือง งานการเมืองนั้นเป็นงานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายเพื่อให้ฝ่ายปกครองซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำรับไปปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนด ซึ่งสำหรับการบริหารราชการแผ่นดินนั้นประกอบไปด้วยการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เมื่อการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดิน ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อำนวยความสะดวกการบริหารหรือควบคุมการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี เป็นต้น และสมาชิกสภาท้องถิ่น จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

แม้รัฐธรรมนูญจะไม่ได้มีคำนิยามศัพท์ของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไว้ก็ตาม แต่จากการพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายมาตราก็เห็นได้ชัดว่า ผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิเช่น

มาตรา ๑๑๕ (๙) ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา บัญญัติว่า “ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกินห้าปี” แสดงว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปกติแล้วหมายความรวมถึง ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ด้วย เพียงแต่ในมาตรา ๑๑๕ (๙) นี้ ยกเว้นให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ถือว่ามีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้

ที่เห็นชัดเจนที่สุดได้แก่ มาตรา ๒๕๙ ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยบัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ...

ฯลฯ

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ ”

เมื่อนายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง เป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของ นายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ นายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อันเป็นตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นายอิทธิพลฯ จึงมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๕)

จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๕ (๕)

นายเฉลิมพล เอกอรุณ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ